

Nota van zienswijzen

Ontwerp projectplan vismigratie

Geleenbeekdal

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl
www.waterschaplimburg.nl

titel   Nota van zienswijzen Ontwerpprojectplan vismigratie Geleenbeek
subtitel
datum   9-4-2024
versie   0.1
status   Definitief
zaaknr.   2023-Z1308
documentnr.   WLDOC-1791385809-6053

vrijgave   Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van in samenwerking met:

naam	functie	rol
	Omgevingsmanager verkenningfase	

Dit document is vrijgegeven door Projectmanager

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Ontvankelijkheid	4
1.2	Indeling van deze nota	4
2	Zienswijze tegen het ontwerp projectplan	5
2.1	Reclamant 1	5
2.1.1	Zienswijze	5
2.1.2	Reactie	5
2.1.3	Conclusie	7
2.2	Reclamant 2	8
2.2.1	Zienswijze	8
2.2.2	Reactie	8
2.2.3	Conclusie	10
2.3	Reclamant 3	11
2.3.1	Zienswijzen	11
2.3.2	Reactie	11
2.3.3	Conclusie	12
2.4	Reclamant 4	13
2.4.1	Zienswijze	13
2.4.2	Reactie	14
2.4.3	Conclusie	15
2.5	Reclamant 5	16
2.5.1	Zienswijze	16
2.5.2	Reactie	18
2.5.3	Conclusie	20
2.6	Reclamant 6	21
2.6.1	Zienswijze	21
2.6.2	Reactie	21
2.6.3	Conclusie	21
2.7	Reclamant 7	22
2.7.1	Zienswijze	22
2.7.2	Reactie	23
2.7.3	Conclusie	24
2.8	Reclamant 8	25
2.8.1	Zienswijze	25
2.8.2	Reactie	25
2.8.3	Conclusie	25

1 Inleiding

Waterschap Limburg heeft een ontwerpprojectplan voor de vismigratie in het stroomgebied van de Geleenbeek opgesteld. Dit ontwerpprojectplan, inclusief het bijbehorende ontwerpbesluit tot wijziging van de legger heeft van 11 mei tot 21 juni 2023 ter inzage gelegen.

Naar aanleiding van de ter inzagelegging van het "Ontwerp Projectplan vismigratie Geleenbeek", inclusief ontwerpbesluit tot wijziging van de legger, zijn er 8 zienswijzen bij het waterschap binnen gekomen. Deze zienswijzen zijn ingediend door:

	Naam	Adres	Ontvangst	ZGW-nummer zienwijze
1	Reclamant 1		19-6-2023 (pro forma) 4-7-2023 (aangevuld)	WLDOC-230602778-28570 Aanvulling zienwijze: WLDOC-1791385809-6082
2	Reclamant 2		19-6-2023 (pro forma) 4-7-2023 (aangevuld)	WLDOC-1791385809-6055 Aanvulling zienwijze: WLDOC-1791385809-6083
3	Reclamant 3		19-6-2023	WLDOC-1791385809-6063
4	Reclamant 4		20-6-2023	WLDOC-1791385809-6064
5	Reclamant 5		20-6-2023	WLDOC-1791385809-6073 Aanvulling zienwijze: WLDOC-1791385809-6086
6	Reclamant 6		21-6-2023 (pro-forma)	WLDOC-1791385809-6071
7	Reclamant 7		21-6-2023	WLDOC-1791385809-6069
8	Reclamant 8		21-6-2023	WLDOC-1791385809-6068

1.1 Ontvankelijkheid

Reclamanten zijn direct belanghebbende bij dit Ontwerp Projectplan of aan te merken als ingezetenen en daarmee ontvankelijk.

1.2 Indeling van deze nota

In verband met de ingediende zienswijzen tegen het Ontwerp Projectplan Waterwet Vismigratie Geleenbeekdal is deze nota van zienswijzen opgesteld. Hoofdstuk 2 bevat een samenvatting van de zienswijzen, onze reactie daarop en een conclusie. Ook zijn de consequenties voor het Ontwerp Projectplan Waterwet Vismigratie Geleenbeekdal opgenomen.

2 Zienswijze tegen het ontwerp projectplan

2.1 Reclamant 1

Op 19 juni 2023 heeft Reclamant 1 een pro-forma zienswijze ingediend. Op 4 juli 2023 is de aanvulling op de zienswijze toegezonden.

2.1.1 Zienswijze

1. Van een overheid mag meer inspanning worden verwacht om het rijks monumentaal erfgoed te beschermen en dit erfgoed te ondersteunen.
2. Er is voldoende kennis beschikbaar om een vistrap aan te leggen zonder dat de watermolen bijna al zijn watertoevoer verliest. Hierbij wordt verwezen naar het 'handboek beken en erfgoed'.
3. Er is geen alternatieve vistrap onderzocht waarmee het verlies aan water wordt tegengegaan.
4. De rapporten van Floecksmühle zijn onvolledig en ook de overige door het waterschap beschikbaar gestelde plannen die ter visie lagen geven onvoldoende tot geen inzicht in het functioneren van het (historische) watersysteem als geheel en het effect van de te nemen maatregelen op het beschermde rijksmonument de Poolmolen.
5. De passage in het ontwerpprojectplan (pagina 10) waarin gesteld wordt dat bij of na de ruilverkaveling het molen- en stuwrecht niet meer geldig zou zijn is zonder een bijgevoegde gerechtelijke uitspraak of aanvullende documentatie niet aan de orde en niet rechtsgeldig.

2.1.2 Reactie

Ad 1.

Aan de Poolmolen vinden geen fysieke veranderingen plaats. Wel is er een verandering aan de watertoevoer richting de molen gepland. De molen kan blijven draaien. Wel is er mogelijk invloed op het bedrijfsrendement. Er is door het waterschap veel inspanning geleverd om in gesprek te komen met [belanghebbende]. Het doel van deze gesprekken was om te onderzoeken welke aanvullende mitigerende maatregelen mogelijk zijn om het effect van veranderende watertoevoer op het bedrijfsmatig functioneren van de Poolmolen te minimaliseren.

Helaas hebben deze gesprekken niet geleid tot een gezamenlijk plan of een vorm van samenwerking.

Ad 2.

Wij delen de mening dat de Geleenbeek bijna al zijn watertoevoer verliest niet. In het molenpaspoort dat door de Molenstichting Limburg is opgesteld is aangegeven dat het minimale debiet voor de Poolmolen 726 liter per seconde is. Deze minimale hoeveelheid water is 212 dagen per jaar beschikbaar maar vaak zal de afvoer ook hoger zijn. Daarnaast is er een aanvullende compenserende maatregel aan het plan toegevoegd: de vispassage wordt incidenteel afsluitbaar. Op dagen dat het gewenst is dat de molen draait (monumentendag, molendagen etc.) en er onvoldoende debiet in de Geleenbeek aanwezig is zal de vispassage worden afgesloten.

De suggestie dat er voldoende kennis is om een vispassage te ontwerpen die met een lager debiet kan functioneren delen wij niet. Voor de aanleg van een robuuste vispassage geschikt voor de doelsoorten waar de vispassage voor moet voldoen zal een debiet van ca. 250 liter per seconde nodig zijn.

Wij merken nog op dat in het handboek 'Beken en Erfgoed' slechts melding wordt gemaakt van 1 vistrap bij een watermolen. Deze vistrap wordt benoemd als een goed voorbeeld van een compromis tussen waterveiligheid, vismigratie en cultuurhistorie. De in het handboek bedoelde vistrap (Volmolen, Geul) is ook door Waterschap Limburg aangelegd. Het betreffende watersysteem is niet vergelijkbaar met de Geleenbeek. Ook wordt de Volmolen slechts enkele dagen per jaar gebruikt voor demonstratiedoeleinden. De hier gekozen oplossing is dan ook niet één op één toepasbaar op het voorliggende projectplan.

Ad 3.

Waterschap Limburg heeft circa 85 vispassages aangelegd en in beheer. Het type vispassage kan per beek verschillen en is afhankelijk van het hoogteverschil dat overbrugd moet worden en de doelsoorten waar de vispassage voor is bedoeld. We bogen dus op een ruime mate van ervaring met vispassages. Onze mening is dat voor het oplossen van het vismigratieknelpunt bij de Poolmolen een vispassage met een natuurlijk bekkenstructuur het meest geschikte type is.

Hierbij kiezen we bewust voor een bewezen techniek vanwege de robuustheid, onderhoudbaarheid, inpasbaarheid, natuurlijke materialen en omdat hier sprake is van een constante afvoer.

Een vistrap die geschikt is voor grote vissen zoals, brasem, zeeforel en kopvoorn (de doelsoorten) heeft een substantiële afvoer nodig. Omdat er in Nederland geen kaders zijn waar vispassages op ontworpen moeten/kunnen worden is er in het onderzoek uitgegaan van de kaders die in Duitsland worden gesteld. Uiteraard is hierbij gekeken naar de condities die de doelsoorten in de Geleenbeek nodig hebben (bijlage 6, pagina 20 tabel).

Ad 4.

Waarom het projectplan van het waterschap onvolledig is wordt niet gemotiveerd. Het functioneren van het huidige watersysteem is beschreven in paragraaf 1.2 en meer specifiek uitgewerkt in bijlage 3. Hoe het historische watersysteem heeft gefunctioneerd heeft het waterschap naar aanleiding van de zienswijze laten onderzoeken (bijlage 8 rapport RAAP). Ondanks verzoeken daartoe en overleg met [belangebbende], heeft het waterschap geen inzage gekregen in hoe de molen technisch en bedrijfsmatig functioneert. Daarom kunnen daar geen definitieve conclusies worden getrokken over de invloed op het bedrijfsrendement.

Ad 5.

Voorop wordt gesteld dat eventuele molen- en stuwrechten voor het projectplan relevant zijn als het 'evident' is, dat deze de uitvoering van het projectplan in de weg staan. Aangezien uit de kadastrale gegevens geen molen- en stuwrechten blijken, staat vast dat het bestaan daarvan (laat staan de belemmerende werking daarvan) niet evident is. Wij lichten dit toe.

Molen- en stuwrechten zijn oude zakelijke rechten. Deze kunnen alleen zijn gevestigd voordat het Burgerlijk Wetboek in werking trad. Een molen- en stuwrecht kan echter tenietgaan. Bijvoorbeeld als het perceel waarop het recht is gevestigd ooit is ingebracht in een ruilverkaveling en het recht niet is opgenomen in de akte van toedeling (ook wel: ruilverkavelingsakte). Deze toedeling (althans de inschrijving van de ruilverkavelingsakte in de openbare registers) heeft een zogenoemde titelzuiverende werking. Dit volgt uit artikel 96 van de Ruilverkavelingswet 1954, artikel 208 Landinrichtingswet (1985) en artikel 82 Wet inrichting landelijk gebied. Alle zakelijke rechten die niet in de akte van toedeling zijn omschreven, gaan teniet, zie bijvoorbeeld het arrest van het Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 29 september 2020, ECLI:NL:GHARL:2020:7858. Dit geldt ook voor oude zakelijke rechten. Dat volgt uit het vonnis van de rechtbank Noord-Holland van 7 december 2021, ECLI:NL:RBNHO:2021:11359; en het vonnis van de rechtbank Oost-Brabant van 27 juni 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:3141.

Het molenperceel van de Poolmolen was eind jaren '70 betrokken in de Ruilverkaveling Land van Swentibold. De ruilverkavelingsakte is ingeschreven in de openbare registers en aldus op te vragen bij het Kadaster. Voor de Poolmolen is geen molen- of stuwrecht beschreven in de akte. Voor zover de Poolmolen deze rechten bezat, en los van de vraag wat die rechten dan zouden inhouden, zijn deze dus met de ruilverkaveling tenietgegaan.

Anders dan de indiener van de zienswijze, vinden wij hiermee voldoende uiteen te hebben gezet dat aan de Poolmolen geen molen- of stuwrecht is verbonden.

Tot slot, zelfs al zou [belanghebbende] aan de hand van documenten van vóór 1841 kunnen aantonen dat er een molenrecht was gevestigd én dat deze – ondanks vaste jurisprudentie – kennelijk niet teniet is gegaan door de ruilverkaveling, begrijpt het waterschap niet hoe het projectplan Geleenbeek inbreuk maakt op dit ‘molenrecht’. Een molenrecht ziet namelijk op het fysiek aanwezig mogen hebben van een molen op een bepaald perceel en het projectplan staat daar niet aan in de weg.

2.1.3 Conclusie

De zienswijze levert geen wijziging in ons standpunt op. Wel wordt:

- het cultuurhistorisch onderzoek van bureau RAAP als bijlage bij het rapport gevoegd (bijlage 8);
- en wordt de inlaat van de vispassage regelbaar, zodat deze incidenteel kan worden afgesloten.

2.2 Reclamant 2

Op 19 juni 2023 heeft Reclamant 2 een pro-forma zienswijze ingediend. Op 4 juli is de aanvulling op de zienswijze toegezonden.

2.2.1 Zienswijze

1. De molen wordt nog bedrijfsmatig gerund. Het ambacht van de molenaar is in 2017 opgenomen in de lijst UNESCO Immaterieel Erfgoed. Door de (nauwelijks onderbouwde) keuze de visoptrek én via de Geleenbeek én via de Vloedgraaf te laten plaatsvinden dient de koppeling (vistrap) tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf te worden gemaakt, met als gevolg dat de Poolmolen over veel minder water zal kunnen beschikken.
2. De onderbouwing van bovenstaande tracékeuze vismigratie is onvolledig. Het ontbreekt aan een integrale studie. Ook ontbreken belangrijke aspecten of zijn onderbelicht. Benoemd worden o.a.:
  - Een historisch onderzoek van de stroomgebieden ontbreekt;
  - Het effect van de kwaliteit van het water. Met name de grote puntlozing van effluent op de Vloedgraaf;
  - Het actueel probleem van de verdroging en de vernatting van het gebied;
  - De nieuwe ontwikkelingen in het gebied;
  - Een onderzoek naar de werking en de cultuurhistorische waarde van de Poolmolen;
  - Een deugdelijke onderbouwing dat de Poolmolen geen molenrechten meer heeft;
  - Alternatieve oplossingen voor de vistrap ontbreken.

2.2.2 Reactie

Ad 1.

Het ambacht van molenaar is immaterieel cultureel erfgoed. In het molenpaspoort dat door de Molenstichting in 2019 is opgesteld is aangegeven dat de Poolmolen een minimaal debiet nodig heeft van 726 liter per seconde (indicatieve berekening). Het waterschap heeft de opgave vanuit de KRW om de Geleenbeek o.a. geschikt te maken voor vismigratie. Hiervoor is een vispassage gepland. De vispassage heeft een debiet van 250 l/s nodig. Het gevolg van de aanleg van de vispassage is dat het aantal dagen dat er 726 l/s. beschikbaar is voor de Poolmolen afneemt tot 212 dagen per jaar.

In 1990 heeft er een opname van de Poolmolen plaatsgevonden door het toenmalige waterschap (Waterschap Roer en Overmaas). Hieruit blijkt dat voor het goed kunnen malen een debiet van circa 1.000 l/s gewenst is (in de toenmalige situatie). In hoeverre deze situatie nog vergelijkbaar is met de huidige situatie (stuwpeil, te malen product, maaltijd etc.) is niet bekend.

De afvoer van 1.000 l/s is in de huidige situatie ca. 200 dagen per jaar aanwezig. Na aanleg van de vispassage zal het debiet van 1.000 l/s nog 136 dagen per jaar voor de Poolmolen beschikbaar zijn.

Daarnaast is er een aanvullende compenserende maatregel aan het plan toegevoegd: de vispassage wordt incidenteel afsluitbaar. Op dagen dat het voor het cultuurhistorisch erfgoed gewenst is dat de molen draait (monumentendag, molendagen etc.) en er onvoldoende debiet in de Geleenbeek aanwezig is zal de vispassage worden afgesloten.

Het waterschap realiseert zich dat er een negatief effect uitgaat van de vispassage op het ambacht van molenaar door de afname van werkbare dagen. Echter, uitoefening van het ambacht is niet onmogelijk. Waarschijnlijk dat de vispassage wel effect heeft op het bedrijfsrendement.

De stelling dat er én visoptrek via de Geleenbeek én via de Vloedgraaf plaats vindt klopt niet. Bureau Floecksmühle adviseert om zowel de Geleenbeek als de Vloedgraaf optrekbaar te maken.

Hiervoor kiest het waterschap niet vanwege de (dubbele) investeringskosten, beheer en onderhoud en nog minder beschikbaar water voor de Poolmolen. In het projectplan is enkel gekozen voor de route via de Vloedgraaf.

De onderbouwing voor de keuze voor vismigratie via de Vloedgraaf is in het projectplan aangevuld en verwoord (paragraaf 2.3.1, pagina 12 t/m 14). Uit het onderzoek van Floecksmühle komt naar voren dat vismigratie via de Vloedgraaf de voorkeur heeft. Een belangrijk bijkomend voordeel van de route via de Vloedgraaf is dat dit vismigratie richting het stroomgebied van de Rode Beek op termijn mogelijk wordt. De Rode Beek is een KRW-beek. De aanleg van een vispassage bij de Vloedgraaf betekent dat er een optie is om het leefgebied voor vissen in de toekomst aanzienlijke uit te breiden en de Rode Beek te laten voldoen aan de eisen van de KRW.

In het onderzoek van Floecksmühle is tevens gekeken of er alternatieven mogelijk zijn als de vismigratie alleen voor de van de oudsher voorkomende doelsoorten wordt ingericht. Hieruit is gebleken dat dit niet leidt tot een ander debiet of routing (bijlage 6, bladzijde 46).

De Geleenbeek heeft een basisafvoer van 750 l/sec (minimale afvoer 330 dagen per jaar) en een zomerafvoer van 1.005 l/s (minimaal 200 dagen per jaar) (ontwerpprojectplan pagina 6 + bijlage 3 Hydrologische analyse). Voor de beoogde vispassage is een debiet nodig van 250 l/sec. Het resterende debiet blijft beschikbaar voor de Poolmolen. Uw zienswijze dat de watermolen bijna al zijn watertoevoer verliest, delen wij niet.

Ad 2.

Er wordt gesteld dat de onderbouwing van het projectplan onvolledig is. Er wordt echter niet gemotiveerd wat er ontbreekt of waarom iets zou ontbreken. Naar onze mening hebben wij het projectplan voldoende gemotiveerd. Hierna gaan wij op de genoemde thema's in.

Historisch onderzoek van de stroomgebieden

In het ontwerp projectplan is het huidige functioneren van het watersysteem wel degelijk beschreven (paragraaf 1.5, pagina 6). Ook een globale omschrijving van het historische functioneren van de Geleenbeek is in het ontwerp projectplan beschreven (paragraaf 2.3.1, pagina 12). Desondanks heeft het waterschap aanvullend onderzoek laten uitvoeren naar het cultuurhistorisch functioneren van de Geleenbeek en de Poolmolen (bijlage 8). In dit onderzoek worden suggesties gedaan om het effect van een vispassage op de Poolmolen en het ambacht van molenaar te verminderen. Het afsluitbaar maken is een suggestie die het waterschap heeft overgenomen in het projectplan.

Het effect van de waterkwaliteit (met name ook de lozing van de RWZI Susteren)

De Vloedgraaf mondt uit in de Geleenbeek. Op zowel de Geleenbeek als de Vloedgraaf wordt gezuiverd water geloosd (effluent rioolwaterzuivering Hoensbroek en Susteren). De afvoer van de Geleenbeek bestaat voor ca 70 % uit gezuiverd water. De kwaliteit van dit gezuiverd water is niet significant anders dan de kwaliteit van het gezuiverd water dat op de Vloedgraaf wordt geloosd. Zodoende is dit aspect ook niet verder onderzocht.

Er zijn in de literatuur onderzoeken bekend waaruit blijkt dat “dat lokale vissen een RWZI-lozingspluim zeker niet vermijden maar deze wellicht zelfs opzoeken of graag in de invloedssfeer blijven hangen. Mogelijk om te foerageren in het relatief nutriëntenrijke water” (citaat uit maandblad H2O, 1-2012).

De Vloedgraaf mondt benedenstrooms van de RWZI uit in de Geleenbeek. Door de puntlozing van de RWZI heeft de Vloedgraaf, ter hoogte van de uitmonding in de Geleenbeek, een hoger debiet dan de Vloedgraaf en daarmee een positieve lokstroom (bijlage 6, pagina 34).

Het actueel probleem van de verdroging en de vernatting van het gebied

De Geleenbeek wordt voor 70% gevoed met een lozing van de rioolwaterzuivering. De verwachting is niet dat de omvang van deze lozing zal veranderen (is afhankelijk van bevolkingsdichtheid en het drinkwaterverbruik). Klimatologische invloeden zijn minder van toepassing op de afvoer van de Geleenbeek dan bij natuurlijk gevoede beken.

Daarnaast werkt het waterschap samen met andere partners aan systeemherstelmaatregelen om te zorgen dat we in de toekomst de natuurlijke sponswerking van de bodem herstellen, daarmee verdroging bestrijden en de natuurlijke voeding van de Geleenbeek ook in droge periodes constanter houden. Deze systeemmaatregelen vallen echter buiten de scope van dit projectplan.

De nieuwe ontwikkelingen in het gebied

Niet duidelijk is welke ontwikkelingen hier worden bedoeld. Als het gaat om de afvoer en de waterverdeling van de Geleenbeek zijn er geen ontwikkelingen bekend die een grote invloed kunnen hebben op de basisafvoer.

Een onderzoek naar de werking en de cultuurhistorische waarde van de Poolmolen

De cultuurhistorische waarde van de Poolmolen wordt erkend. Naar onze mening wordt deze waarde niet aangetast door de aanpassing van de waterverdeling. De waterverdeling heeft waarschijnlijk wel een effect op de bedrijfsvoering en het economische rendement van de molen (zie ook onze reacties hiervoor). Het waterschap heeft echter tot op heden geen inzage in de werking en de bedrijfsvoering van de Poolmolen gekregen.

Een deugdelijke onderbouwing dat de Poolmolen geen molenrechten meer heeft

Zie reactie 2.1.2 ad 5.

Alternatieve oplossingen voor de vistrap ontbreken

Zie onze reactie hiervoor onder 2.1.2 ad 3.

2.2.3 Conclusie

De zienswijze levert geen wijziging van ons standpunt op. Wel doen wij enkele aanpassingen in de tekst van het projectplan, te weten:

- De nadere toelichting op het historisch functioneren wordt toegevoegd aan het projectplan (bijlage 7).
- In de motivering van het projectplan is explicieter aandacht besteed aan cultureel erfgoed.
- In de motivering van het projectplan is nadrukkelijker benoemd dat een belangrijk bijkomend voordeel van de optie Vloedgraaf is dat vismigratie in het stroomgebied van de Rode Beek niet onmogelijk wordt gemaakt.
- Verder is een aanvullende compenserende maatregel opgenomen door de inlaat van de vistrap regelbaar te maken, zodat deze incidenteel kan worden afgesloten.

2.3 Reclamant 3

Reclamant 3 heeft twee zienswijzen ingediend. Nadien, en buiten de inspraaktermijn, heeft reclamant 3 nog een aanvullende motivering overhandigd. Hierin stonden geen nieuwe zienswijzen.

2.3.1 Zienswijzen

1 Zienswijze vanuit oogpunt [belanghebbende]

- [Belanghebbende] is onvoldoende betrokken geweest bij het opstellen van de plannen.
- Er is onvoldoende rekening gehouden met de lokstroom van de monding van de Vloedgraaf in de Geleenbeek. De kleine hoeveelheid water die via de te realiseren vispassage naar de Vloedgraaf geleid wordt, zet geen zoden aan de dijk. Het waterpeil in de Vloedgraaf zal met het beetje water door de vispassage niet veel hoger worden om reden dat er te weinig elementen aanwezig zijn die het water enigszins stuwen. De verwachting is dat het waterpeil in de Vloedgraaf bij het knooppunt nabij Oud Roosteren, waar de drie beken samen komen, geen effect heeft als lokstroom en de vissen toch voor de snelstromende Geleenbeek kiezen met het gevolg dat de vissen bij de Poolmolen nauwelijks stroom opwaarts kunnen zwemmen. Waarom geen vistrap gemaakt nabij en achter de Poolmolen?
- Als sportvissers maken wij ons al jaren zorgen dat de vissen niet kunnen migreren en geen paaigebieden kunnen bereiken naar de bovenloop van de Geleenbeek en de zijbeekjes.

2 Zienswijze vanuit oogpunt volksvertegenwoordiger

- Het blijvend functioneren van de watermolen Poolmolen. De vraag is of voor nu en in de toekomst de benodigde watertoevoer, om de Poolmolen voor maximale maalcapaciteit in bedrijf te houden, gegarandeerd is?

2.3.2 Reactie

Ad 1

- Participatie over de voorgenomen besluiten heeft plaatsgevonden met [belanghebbenden] en de betreffende adviseurs en belangenvertegenwoordigers. Onder andere [belanghebbenden] zijn meegenomen in dit proces. [Belanghebbende] is inderdaad niet betrokken bij de plannen. Hoewel in onze afweging en onderzoek nadrukkelijk rekening is gehouden met het belang van vissen en de migratiemogelijkheden zijn de sportvissers niet actief betrokken in het voortraject. Dit wil echter niet zeggen dat de [belanghebbende] wordt beperkt in haar mogelijkheden om inbreng te leveren. Door het indienen van de zienswijze kunnen we haar belang namelijk nog meenemen in de afweging.
- Bij de keuze voor de vismigratieroute is nadrukkelijk stilgestaan bij de lokstromen (bijlage 6 bij het ontwerpplan, pagina 34) ter plaatse van het mondingsgebied. Uit onderzoek van bureau Floecksmühle blijkt dat vismigratie via de Vloedgraaf de voorkeur heeft boven vismigratie via de Geleenbeek/Poolmolen. De motivatie hiervoor is beschreven in het ontwerpprojectplan. Het ontwerp voor de vispassage gaat uit van een debiet van 250 liter per seconde. Dit is een substantiële hoeveelheid water. Daarnaast stroomt er momenteel een debiet van 120 liter per seconde door de Vloedgraaf vanuit de Rode Beek en loost de rioolwaterzuivering van Susteren haar effluentwater (gemiddeld 600 liter per seconde) in de Vloedgraaf. Het debiet in de Vloedgraaf ter plaatse van de monding wordt in toekomst juist hoger dan het debiet van de Geleenbeek. De verwachting dat de monding van de Vloedgraaf in de Geleenbeek geen effect heeft op de lokstroom delen wij zodoende niet. Daarnaast wijzen wij erop dat hetgeen wordt gesteld in de zienswijze niet nader is gemotiveerd of onderbouwd door bijvoorbeeld een tegenonderzoek.

Het rapport van Floecksmühle (bijlage 6) geeft aan dat zowel de inrichting van de Vloedgraaf als

dat van de Geleenbeek in de huidige situatie niet optimaal is en verbetering wenselijk en mogelijk is. Mede daarvoor is een monitoringsplan opgesteld (bijlage 5, doelstelling 3). Als blijkt dat er aanvullende maatregelen wenselijk of nodig zijn dan worden deze meegenomen in de programmering van het waterschap.

- Wij delen de zorg voor vismigratie. Juist dit plan moet ervoor zorgen dat de bovenloop van de Geleenbeek en zijbeken weer bereikbaar wordt voor vissen. Vismigratie via de Vloedgraaf heeft mede als voordeel dat ook de visoptrek richting de Rode Beek (één van de belangrijkste zijbeken van de Geleenbeek) weer mogelijk wordt (ontwerp projectplan pagina 13).

Ad 2

- Garanties op voldoende water in de Geleenbeek kunnen door het waterschap niet worden afgegeven. Verder verwijzen wij naar de reactie onder 2.2.2. ad. 2.

2.3.3 Conclusie

De zienswijze levert geen wijziging van ons standpunt op en leidt niet tot een aanpassing van het projectplan.

2.4 Reclamant 4

2.4.1 Zienswijze

1 Onzorgvuldige afweging

- Conform de Waterwet dient er een afweging te worden gemaakt waarin alle belangen in het beekdal worden betrokken.
  - Er is geen sprake van een gedegen beekdal analyse van het Geleenbeekdal.
  - Dit staat nog los van het verder dalend debiet bij droogte in de toekomst.
  - Een verhaal over dalende peilen wordt slechts zijdelings besproken.
- Er is geen sprake van een gedegen analyse waarop de schade en gevolgen voor het rijksmonument de Poolmolen in kaart zijn gebracht.
- Een aantal aannames en getallen in het projectplan zijn misleidend, of getuigen in ieder geval van geen inzicht in de schade welke aan het rijksmonument en watermolen worden aangebracht. Er is geen cultuurhistorische kader of cultuur-historische weging gemaakt, ten opzichte van de ingreep terwijl dit conform diverse wetten, maar ook door de unie van Waterschappen wel vereist of dringend geadviseerd wordt.

2 Geen varianten studie

- Er wordt slechts 1 mogelijkheid van vistrap met een groot debiet voorgesteld.
- Er is geen serieus alternatief onderzocht.
- De toegepaste vistrap is geen “wettelijke afmeting” het zijn eenvoudigweg interne keuzes.
- Er zijn veel soorten vistrappen waarbij de waterhoeveelheid zo gekozen kan worden dat er geen gevolgen voor het maalbedrijf van de molen zijn.

3 Er wordt onvoldoende rekening gehouden met droge periodes

- De gevolgen voor de watermolen en maalbedrijf zijn anders dan wordt voorgesteld, vooral in de drogere periodes zeer groot. De gevolgen worden feitelijk gebagatelliseerd. In de naaste toekomst (feitelijk nu al) zal er sprake zijn van nog lagere afvoeren en nog grotere periodes van droogte. (ook beschreven in de beleidskaders van het waterschap).
- Het verminderen van de voorgestelde hoeveelheid water betekent dat de molen nu al ca. 220 dagen per jaar stil zal vallen en niet bruikbaar zal zijn.
- Het Maalbedrijf zal hierdoor zeer grote schade oplopen, of wellicht onmogelijk worden. De voorgestelde compensatiemaatregelen ‘te treffen voorzieningen’ zijn niet zakenkundig.

4 Rapporten in Duitse taal

Het merendeel van het plan (rapporten Floecksmühle) is niet leesbaar en zijn opgesteld in het Duits. Zonder vertaling zijn deze stukken voor vele interpretaties en vertalingsrichtingen vatbaar.

5 Rechten watergebruik.

- In het stuk worden de molen- en stuwrechten betwist.
- Ook de invloed van de watertoevoer op het maalbedrijf wordt betwist of gebagatelliseerd.
- Volgens de stichting is het moreel maar ook wettelijk onjuist om een watermolenexploitant op te zadelen met niet bewezen of twijfelachtige stellingen omtrent zijn rechten en gevolgen hiervan. Hierdoor ontstaan bij het molen- en private belang grote kosten voor advies en verdediging voor zijn eigen en eeuwenoud recht. Dat het waterschap hier vele petten gelijktijdig draagt, en ook nog direct belanghebbende is, maakt de zaak alleen maar verwerpelijker.

2.4.2 Reactie

Ad 1.

- Het functioneren van de Geleenbeek is wel degelijk beschreven in het ontwerp projectplan (paragraaf 1.5, pagina 6). Wat betreft de afweging: De aanleg van de vispassage en de aanpassing van de waterverdeling is een opgave die het waterschap heeft vanuit de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De aanleg van een vispassage heeft invloed op het debiet dat beschikbaar is voor de watermolen. Omdat de Geleenbeek grotendeels gevoed wordt door gezuiverd water (effluent) is de verwachting dat de klimatologische verandering hier minder op van toepassing is (zie ook 2.2.2 ad 2.)
- Een analyse naar schade en gevolgen voor de Poolmolen: voor de bouwkundige toestand van het rijksmonument de Poolmolen zal de voorgestelde verandering van waterverdeling geen invloed hebben omdat er ter plaatse niets veranderd. De molen kan gewoon blijven draaien, echter met minder debiet. Voor de bedrijfsmatige inzet van de Poolmolen is er mogelijk wel een effect. We hebben en krijgen echter (ondanks vele pogingen daartoe) geen inzicht in de bedrijfsvoering en het functioneren van de Poolmolen. Een onderbouwing welk effect de voorgestelde waterverdeling heeft op de bedrijfsvoering is daarom niet te geven
- Er wordt niet aangegeven welke getallen of aannames misleidend of onjuist zijn. Dat maakt het niet mogelijk hierop in te gaan. Wat betreft het cultuurhistorisch kader: hier heeft het waterschap aanvullend onderzoek naar uit laten voeren (bijlage 8). Dit onderzoek heeft niet geleid tot een andere conclusie.
- Maatregelen waarvan bekend is dat die een positief effect hebben op het beschikbare debiet voor de watermolen worden genomen zoals ook staat beschreven in paragraaf 1.7 van het ontwerp projectplan. Daarnaast zijn er nog andere maatregelen denkbaar maar daarvan is niet bekend of deze doelmatig zijn. Om die beoordeling te kunnen maken is samenwerking en inzage in het functioneren van de molen nodig. Het waterschap heeft en krijgt deze inzage niet.

Ad 2.

Zie 2.1.2 ad 3.

Ad 3.

- Niet duidelijk is op welke inhoudelijke gronden deze zienswijze is gebaseerd. zie 2.2.2. ad 2.
- Niet duidelijk is op welke inhoudelijke gronden deze zienswijze is gebaseerd.
- Niet duidelijk is op welke inhoudelijke gronden deze zienswijze is gebaseerd. In het projectplan zijn mogelijke compenserende maatregelen benoemd. Dit is geen limitatieve lijst. Of de maatregelen uitvoerbaar zijn, is niet onderzocht. In het cultuurhistorisch onderzoek (bijlage 8) zijn een aantal aanbevelingen gedaan voor compenserende maatregelen. Welke aanvullende maatregelen effectief of efficiënt zijn, is alleen te onderzoeken met volledige medewerking van de (belanghebbende). Omdat het waterschap geen inzage heeft of krijgt in de werking van de watermolen is het ook niet mogelijk om actief mee te denken welke compenserende maatregelen realistisch zijn.

Ad 4.

Er zijn inderdaad twee bijlagen in Duitse taal. Dit komt omdat het waterschap in dit project samenwerkt met een Duitse adviseur gespecialiseerd in de aanleg van vispassages. Dit bureau heeft in het stroomgebied van de Geleenbeek meerdere vispassages aangelegd en ontworpen. Om vertaalfouten of -interpretaties te voorkomen is het rapport in de Duitse taal toegevoegd. Een Nederlandse vertaling van de rapporten is op 8 september aan u toegezonden. Daarna bent u in de gelegenheid gesteld om uw zienswijze waar nodig, tot 25 september aan te vullen. Hier is geen gebruik van gemaakt.

Ad 5.

Wij betreuren het dat Reclamant 4 tot behartiging van belangen van watermolenexploitanten dit standpunt huldigt en nemen daar afstand van. Als waterschap hebben wij een opgave op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De doelstelling van de KRW is namelijk dat uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van alle wateren zowel chemisch (schoon) als ecologisch (gezond) op orde moet zijn. Om die reden is het van belang om de vismigratie op orde te hebben. Vanwege deze opgave zijn wij genooddaakt om ingrepen zoals vispassages te plegen op plaatsen waar de vismigratie niet op orde is. De afweging van andere belangen die daarbij in het geding komen, nemen wij niet lichtzinnig. Wij laten onderzoek doen naar alternatieven en bekijken wat het beste alternatief is. Daarbij betrekken we ook de belangen van derden. In het voorliggende projectplan spelen de belangen van de Poolmolen een rol. Zoals hiervoor ook al is geschetst, hebben wij deze belangen wel degelijk betrokken in onze afweging. We zijn ook vooraf in contact getreden met [belanghebbende] om de belangen nog scherper te krijgen. Ook treffen we maatregelen om de negatieve impact waar mogelijk te beperken. Dit blijkt ook uit het ontwerp projectplan (paragraaf 1.7). Naar ons oordeel hebben we daarmee voldaan aan onze plicht om zorgvuldig te handelen en een goed gemotiveerd besluit te nemen.

Wat betreft de molen en stuwrechten wordt verwezen naar 2.1.2 ad. 5.

2.4.3 Conclusie

De zienswijze levert geen wijziging van ons standpunt op.

De in het Nederlands vertaalde rapporten van bureau Floecksmühle worden toegevoegd aan het projectplan Waterwet.

2.5 Reclamant 5

2.5.1 Zienswijze

1. Reclamant 5 wordt ten onrechte en onrechtmatig aangetast in zijn molen- en stuwrecht. Als gevolg daarvan lijdt reclamant 5 schade. Ook in de toekomst. Zijn inkomen zal namelijk dalen. Als gevolg van de ontwikkeling zal immers nog meer water aan de Geleenbeek worden onttrokken. Dit is de beek waaraan de watermolen van reclamant 5 zich bevindt.
2. Het door dan wel namens WL verrichte onderzoek is onvolledig en te beperkt. Onvoldoende onderzoek is gedaan naar alternatieven waarmee de vismigratie kan worden bevorderd, maar de Poolmolen niet verder wordt aangetast. Reclamant 5 heeft groot belang hierbij doch is niet gebleken van een kenbare en deugdelijke belangenafweging.
3. Het waterschap heeft onvoldoende onderzocht of de verrichte onderzoeken op zorgvuldig wijze hebben plaatsgevonden. Ze zijn één op één overgenomen. Er lijkt sprake van een van tevoren voorgeschreven scenario.
4. Reclamant 5 verzoekt om realisatie van een vismigratieroute zonder afbreuk in de ruimste zin des woords van de Poolmolen.
5. Aantasting van het molenbiotop moet voorkomen worden.

Aanvullende zienswijze

6. *Nut en noodzaak vismigratie onvoldoende gemotiveerd*
In het ontwerp projectplan is niet, althans onvoldoende, gemotiveerd aan welke normen uit de KRW de Geleenbeek op dit moment, na alle reeds uitgevoerde maatregelen, niet voldoet en wat voor een effect de voorgestelde vispassage op die normen zou hebben. Tevens blijkt niet, althans onvoldoende, de noodzaak van de voorgestelde vispassage voor het kunnen behalen van de normen uit de KRW. Alternatieve oplossingen, anders dan een vispassage, zijn niet onderzocht.

Er wordt niet onderbouwd gesteld dat de Poolmolen een vismigratieknelpunt zou zijn. Cliënt betwist dit nadrukkelijk. Op pagina 11 van het ontwerp projectplan wordt gesteld dat de KRW toestaat dat er binnen het stroomgebied van een waterlichaam maatregelen met hetzelfde doelbereik buiten het KRW-waterlichaam kunnen worden gebruikt. Een verwijzing naar de bepaling uit de KRW waar dit is geregeld, ontbreekt. Of aan de betreffende bepaling wordt voldaan, kan dezerzijds derhalve niet worden geverifieerd.

Gelet op het vorenstaande is het ontwerp projectplan, alsmede het ontwerpbesluit tot aanpassen van de legger in strijd met het motiveringsbeginsel als bedoeld in artikel 3:46 Awb.

7. *Onderzoeken zijn onzorgvuldig tot stand gekomen*
  - De onderzoeken die ten grondslag zijn gelegd aan het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit zijn naar inhoud en totstandkoming in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en artikel 2:6 Awb.
  - U dient zich ervan te vergewissen dat de rapportages zorgvuldig tot stand zijn gekomen en dat de inhoud hiervan inzichtelijk en concludent is. De rapportages van Ingenieursbureau Floecksmühle zijn in de Duitse taal opgesteld. Een letterlijke vertaling van de rapportages ontbreekt in de stukken. Cliënt en ondergetekende kunnen de inhoud en conclusies van de rapportages niet zonder meer beoordelen. Ingevolge artikel 2:6 Awb zijn bestuursorganen verplicht de Nederlandse taal te gebruiken. Derhalve kunnen deze rapportages niet ten grondslag worden gelegd aan de ontwerpen en moeten buiten beschouwing worden gelaten bij de beoordeling.
  - Voorts ontbreekt een deugdelijk onderzoek naar de gevolgen van de flora, fauna en natuurwaarden als gevolg van de verbinding tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf.

Er wordt in het ontwerp projectplan gesteld dat een globale inventarisatie zou zijn uitgevoerd en nader onderzoek nodig is, maar deze inventarisatie ontbreekt in de bijlagen van het ontwerp Projectplan. Daarnaast had het op grond van een zorgvuldige belangenafweging op uw weg gelegen om het nader onderzoek uit te voeren naar de flora- en fauna voorafgaand aan de vaststelling van het ontwerp projectplan.

- Voorts heeft cliënt bij e-mail van 6 maart 2022 uitgebreid toegelicht wat het effect van de voorgestelde vispassage heeft op de Vloedgraaf, hoe het water ter plaatse functioneert en wat de voordelen zijn als je de vismigratie via de Geleenbeek laat verlopen. De inhoud van deze e-mail is als productie 1 bijgevoegd waarvan de inhoud als hier uitdrukkelijk herhaald en ingelast wordt beschouwd. Gelet op het vorenstaande is het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit in strijd met artikel 3:2 en artikel 2:6 Awb.

8. *Evidente privaatrechtelijke belemmering wegens molen- en stuwrechten*

Door cliënt is uw bestuur er herhaaldelijk op gewezen dat het voorgenomen plan een inbreuk maakt op de molen- en stuwrechten van de Poolmolen. In de zienswijze van 20 juni 2023 is reeds naar deze brieven verwezen.

Zoals ook door de Hollandsche Molen in haar zienwijze aangehaald, stamt het Rijksmonument al uit 1662 en heeft daarmee een eeuwigdurend molen- en stuwrecht. Niet is bewezen dat deze rechten in het verleden zijn afgekocht of anderszins teniet zijn gegaan.

Gelet op het vorenstaande is sprake van een evidente privaatrechtelijke belemmering nu de uitvoering van het voorgenomen plan in strijd is met de molen- en stuwrechten

9. *Het plan houdt onvoldoende rekening met de belangen van de Poolmolen*

Het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit houden onvoldoende rekening met de (financiële) belangen van de Poolmolen. De voorgenomen vispassage zal leiden tot een zodanig verlies van debiet dat de werking van de molen zal moeten worden gestaakt, hetgeen tevens verval van het monument tot gevolg heeft. Met deze belangen is in het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit geen rekening gehouden. Daarmee is het voorgenomen plan in strijd met artikel 3:4 Awb. Het belang van cliënt en behoud van de molen dient in dit geval zwaarder te wegen dan het vermeende doch niet onderbouwde algemeen belang dat is gemoeid met de wens van uw bestuur om de vismigratie te bevorderen.

Uit een memo van Waterschap Limburg van 8 juli 2022 blijkt dat het onderzoek van ingenieursbureau Floecksmühle enkel focust op de vismigratie en niet op het effect en de werking van de Poolmolen of het molenlandschap. Dit onderzoek is derhalve niet volledig en eveneens onzorgvuldig. Er wordt zelfs aangegeven in diverse documenten dat er onvoldoende bekend is over de Poolmolen. Het verlies van debiet bij de Poolmolen en maatregelen om dit te compenseren zijn onvoldoende onderzocht. Dat wordt door uw bestuur erkend. Bovendien is niet gebleken van een omgevingsvergunning althans aanvraag als bedoeld in art. 2.1 lid 1 sub f Wabo.

Het ligt op de weg van uw bestuur om deugdelijk onderzoek te doen naar realistische oplossingen waarbij de nadelige effecten van de vispassage voorkomen dienen te worden dan wel geheel dienen te worden gecompenseerd.

10. *Alternatieven onvoldoende onderzocht*

In het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit zijn alternatieve scenario's onvoldoende

onderzocht. Uit het ontwerpplan blijkt dat er slechts twee wenselijke scenario's voorhanden zouden zijn. Niet is gebleken of er ook onderzoek is gedaan naar alternatieve scenario's, die wellicht voor uw bestuur minder wenselijk zijn, maar die tot eenzelfde resultaat kunnen leiden.

Clïënt heeft herhaaldelijk gemotiveerd toegelicht dat een alternatieve optie is om de vismigratie via de Geleenbeek te laten verlopen en wat daarvan de voordelen zijn voor de waterkwaliteit. Uw bestuur heeft nagelaten dit alternatief deugdelijk te onderzoeken.

Het ontwerp projectplan en het ontwerpbesluit zijn derhalve onzorgvuldig tot stand gekomen, omdat niet duidelijk is of er ook alternatieve scenario's zijn en wat de afweging is geweest om die scenario's niet te onderzoeken.

2.5.2 Reactie

Ad 1.

Zie ten aanzien van molen- en stuwrechten onder 2.1.2, ad. 5.

Dat de voorgestelde maatregelen het bedrijfsmatig functioneren van de molen beïnvloeden wordt erkend (projectplan, paragraaf 1.7, blz 7). Er zijn maatregelen denkbaar om het rendement van de watermolen te verbeteren en zo de negatieve effecten te compenseren. Om de maatregelen om te zetten naar een concreet plan is inzicht nodig in de bedrijfsvoering van de watermolen. Tot op heden heeft het waterschap hier geen medewerking in gekregen van [belanghebbenden]. Het waterschap is in gesprek met [belanghebbenden] om te komen tot een minnelijke overeenkomst voor vergoeding van de schade. Als deze overeenstemming niet wordt bereikt, dan wordt in het projectplan (paragraaf 1.7, blz. 7) gewezen op de mogelijkheid tot het indienen van een verzoek tot nadeelcompensatie.

Ad 2

Er heeft een varianten studie plaatsgevonden, zowel naar gewenste locatie als een afweging tussen 2 soorten vistrappen (bijlage 6, pagina 8 en 44). Voor de gewenste doelsoorten (zoals kopvoorn, barbeel, zeeforel) is een debiet van ca. 300 l/s nodig, ongeacht de locatie van de vispassage (bijlage 6, pagina 44). In het uiteindelijke ontwerp voor de vispassage is aangegeven dat een debiet van 250 l/s nodig is. Belangrijk bijkomend voordeel van een vispassage tussen de Vloedgraaf en Geleenbeek is dat ook het stroomgebied van de Rode Beek bereikbaar wordt voor vis (ontwerp-projectplan pagina 13).

De aanleg van de vispassage en de aanpassing van de waterverdeling is een opgave die het waterschap heeft vanuit de Europese Kader Richtlijn Water (KRW). De Poolmolen heeft zoals aangegeven geen molen- en stuwrechten. In verband met deze opgave hebben wij het belang van de Poolmolen dan ook minder zwaar laten wegen. Hierbij hebben wij tevens betrokken dat de Poolmolen kan blijven draaien en dus niet buiten werking raakt. Daarnaast nemen wij alle maatregelen om de negatieve impact zoveel mogelijk te beperken, zoals ook staat beschreven in paragraaf 1.7 van het ontwerp projectplan, waaronder ook een minnelijke financiële compensatie waar [belanghebbende] niet op is ingegaan.

Ad 3.

Het is vaste jurisprudentie van de bestuursrechter dat een bestuursorgaan op het advies van een deskundige mag afgaan, nadat het is nagegaan of dit advies op zorgvuldige wijze tot stand is gekomen, de redenering daarin begrijpelijk is en de getrokken conclusies daarop aansluiten. Deze verplichting is neergelegd in artikel 3:9 van de Awb voor de wettelijk adviseur en volgt uit artikel 3:2 van de Awb voor andere adviseurs.

Het waterschap heeft aan een ter zake kundig bureau een opdracht gegeven om een objectief onderzoek uit te voeren naar de meest geschikte vismigratieroute. Er is geen reden om aan te nemen dat dit niet zorgvuldig zou zijn gebeurd. Daarbij is de redenering in het onderzoek begrijpelijk en sluiten de getrokken conclusies daarop aan. Wij mochten dan ook afgaan op het onderzoek en de conclusies daarvan overnemen. Haast overbodig is om te zeggen dat er niet gestuurd is in de uitkomst.

Ad 4.

Naar mening van het waterschap beantwoordt het voorliggende plan het beste aan het verzoek van Reclamant 5. Dat de realisatie van een vismigratieroute en een aanpassing van de waterverdeling een nadelig effect heeft op het bedrijfsmatig functioneren van de Poolmolen is niet te voorkomen. Hierbij maakt het geen verschil of de vispassage wordt aangelegd bij de molen of op de voorgestelde locatie bij de Vloedgraaf. Het belang van de Poolmolen als Rijksmonument wordt naar mening van het waterschap ook het beste gediend door de vispassage niet aan te leggen in de directe omgeving van de watermolen. Op deze manier wordt het historische karakter niet beïnvloed.

Ad 5.

Ons inziens wordt de molenbiotoop juist niet aangetast. Er worden geen kunstwerken of kunstgrepen uitgevoerd om vismigratie nabij de molen mogelijk te maken. Ook de maalvaardigheid van de molen blijft intact.

Ad 6.

Het doel van de Kader Richtlijn Water is het zorgen voor water van een goede kwaliteit, zowel chemische als biologische waterkwaliteit. Dit is belangrijk omdat dit vitaal is voor gezondheid, natuur, drinkwatervoorziening, industrie en landbouw. De aanwezigheid van vissen vormt een belangrijke indicator voor de waterkwaliteit. Herstel van beeksystemen, waaronder het visoptrekbaar maken is nodig om de ecologische kwaliteit te verbeteren. Biodiversiteit in het watersysteem is daarbij essentieel.

Of een watergang voldoet aan de KRW wordt beoordeeld aan de hand van 3 parameters: waterflora, macrofauna en vissen. Ter hoogte van de Poolmolen zit een stuw met een hoogte verschil van ca. 1,30 meter. Deze stuw is voor vis niet te passeren en is daarmee een vismigratieknelpunt. Veel vissoorten kennen een jaarlijkse migratiecyclus en gebruiken verschillende gebieden om te paaien, op te groeien en te overwinteren. Door de aanwezigheid van vismigratieknelpunten is deze cyclus niet te voltooien. Door het oplossen van het vismigratieknelpunt in het stroomgebied van de Geleenbeek (Vloedgraaf) is de Geleenbeek weer optrekbaar. Hiermee wordt voldaan aan de doelstelling van de KRW.

Ad 7.

- Wat betreft het zorgvuldigheidsbeginsel en artikel 2:6 Awb is niet duidelijk waar deze zienswijze op is gebaseerd.
- Wat betreft de rapporten in de Duitse taal zie ook 2.4.2 ad 4.
- De globale inventarisatie naar flora en fauna heeft te maken met de conditionerende onderzoeken die nodig zijn voor de aanleg van de vispassage. In de planvormingsfase wordt een inschatting gemaakt of er een vergunning nodig is voor bijvoorbeeld een flora- en fauna-activiteit. De inschatting bij dit project is dat die vergunning niet nodig is (zie ook 2.3.2 PPWW).
- Uit het onderzoek van bureau Floecksmuhle blijkt dat de locatie van de vispassage niet van invloed is op de benodigde waterhoeveelheid. Voor zowel een vispassage bij de Poolmolen als bij de Vloedgraaf zal 250 l/s nodig zijn. Onderdeel van het Projectplan is een monitoringsplan (bijlage 5). Na realisatie wordt beoordeeld of aanpassing of verbetering nodig is. Dit zou er toe kunnen leiden dat het waterschap aanvullende maatregelen moet nemen om bijvoorbeeld meer

waterdiepte te creëren in de Vloedgraaf. Het is niet de verwachting dat dit nodig zal zijn, echter, mocht het wel zo zijn dan zal dit niet ten koste gaan van het debiet voor de Poolmolen. In dat geval zal gekeken worden naar maatregelen in de Vloedgraaf zelf.

Ad 8.

Zie 2.1.2 ad 5.

Ad 9.

De stelling dat het verlies van debiet dusdanig zal zijn dat de werking van de molen moet worden gestaakt wordt niet onderbouwd.

De opgave vanuit de Kader Richtlijn Water weegt het waterschap zwaarder dan het belang van de exploitanten van de Poolmolen. Het waterschap wil bij voorkeur alle belangen dienen. De suggestie om onderzoek te doen naar realistische oplossingen waarbij de nadelige effecten van de vispassage worden voorkomen kan alleen met volledige medewerking van de [belanghebbende]. Er zijn tal van gesprekken en briefwisselingen geweest tussen het waterschap en [belanghebbende] waarbij om deze medewerking is gevraagd. Dit heeft niet tot een resultaat geleid. Niet bekend bijvoorbeeld is hoe (met ondersteuning wel/niet, bij welk debiet) hoe vaak, hoe lang, of wat de molen maalt. Het optimaliseren van het ontwerp waarbij zo goed als mogelijk rekening wordt gehouden met beide belangen kan alleen als alle informatie over beide belangen aanwezig is. Voor wat vismigratie betreft is deze informatie verwoord in het projectplan. Inzage in het bedrijfsmatig functioneren van de molen ontbreekt.

Ad 10.

Er zijn twee vismigratieroutes onderzocht. Vismigratie via de Vloedgraaf en vismigratie via de Geleenbeek (bijlage 2 en 6). Voor beide alternatieven is een debiet nodig 250 liter per seconden. Voor het functioneren van de watermolen is de locatie van de vispassage niet van invloed. Uit dit onderzoek blijkt dat de voorkeur uitgaat naar een vismigratieroute via de Vloedgraaf. In het projectplan is onder 2.3.1. de verantwoording voor de uiteindelijke voorkeur verder uitgewerkt.

2.5.3 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een wijziging van ons standpunt of tot wijziging van het projectplan.

2.6 Reclamant 6

2.6.1 Zienswijze

Het betreft een pro-forma zienswijze waarbij de reclamant gevraagd heeft voor een ruimere periode om de zienswijze aan te vullen. Op 13-7-2023 heeft de reclamant aangegeven dat er geen aanleiding is om de zienswijze verder aan te vullen.

2.6.2 Reactie

Niet van toepassing.

2.6.3 Conclusie

Niet van toepassing.

2.7 Reclamant 7

2.7.1 Zienswijze

1. In de door het waterschap voorgelegde stukken staat dat de waarde van het ensemble niet wordt aangetast omdat er geen verandering aan het landschap of onroerend erfgoed plaatsvindt. Maar er wordt wel aangegeven dat de wijziging van de legger betekent dat de Geleenbeek, die tevens functioneert als molenbeek, onvoldoende water zal krijgen, waardoor de huidige bedrijfsvoering van de molen zelf in gevaar komt en dat als het molenrad niet regelmatig kan draaien de onderdelen van zowel het rad als van andere functionele delen van de watermolen aangetast kunnen raken en ook de historische situatie op termijn onherkenbaar wordt. Daarnaast is de Poolmolen de laatste nog functionerende watermolen op de Geleenbeek. Het zou jammer zijn dat een dergelijk ingreep tot gevolg heeft dat deze molen niet meer op waterkracht kan draaien. De beschrijving in het monumentenregister spreekt van 'een goed voorbeeld van een nog functionerende en in oorsprong oude en landschappelijk fraai gelegen middenslagmolen'. Voor zowel het monument als zijn biotoop zijn dit zeer onwenselijke ontwikkelingen.
2. Dat hier een degelijke integrale studie van het gebied inclusief de historie, de bijbehorende waterhuishouding en het landgebruik ontbreekt is heel jammer en ons inziens een gemiste kans, te meer omdat het waterschap in het ontwerp-projectplan op pagina 7 en 8 aangeeft dat het waterschap geen kennis heeft over de werking van De Poolmolen en de effecten die een verandering van de watertoevoer met zich mee zullen brengen, of er mogelijkheden zijn voor de aanleg van een vijver en of dat past bij het cultuurhistorische ensemble van de molen en of er technische aanpassingen aan de molen mogelijk zijn zodat deze met minder water toe kan. In plaats daarvan wordt direct gesproken van de mogelijkheid van schadevergoeding vanuit de verordening nadeelcompensatie. Dat betekent dus ook schadevergoeding voor het verlies van erfgoedwaarden en dat valt moeilijk te rijmen met het cultuurhistorisch belang dat zowel het waterschap als de provincie en de gemeenten hechten aan het dal van de Geleenbeek en de beek zelf.
3. De bijgevoegde rapporten van Ingenieurbüro Floecksmühle zijn onvolledig en bevatten geen goede onderbouwing van de plannen en ook overzichtskaartjes ontbreken. De overige door het waterschap beschikbaar gestelde informatie bij de plannen die ter visie liggen geeft ook onvoldoende tot geen inzicht in het functioneren van het (historisch) watersysteem als geheel en het effect van de te nemen maatregelen op het beschermde rijksmonument de Poolmolen.
4. De rijksmonumentale molen stamt al uit 1662 en heeft daarmee dus een eeuwigdurend water- en stuwrecht (Ancient Regime), tenzij dat in het verleden is afgekocht. Uit de stukken kunnen we niet afleiden of dit hier aan de orde is. De passage in het ontwerpprojectplan pagina 10, waarin gesteld wordt dat bij of na de ruilverkaveling het molen- en stuwrecht niet meer geldig zou zijn is zonder een bijgevoegde gerechtelijke uitspraak of aanvullende documentatie dus niet aan de orde en niet rechtsgeldig.
5. Het is ons inziens noodzakelijk eerst een integraal plan te maken dat recht doet aan de historische locatie en de historische waterhuishouding. Zowel de KRW als het NWP vragen om zo'n integrale benadering. In de Waterwet is immers het uitgangspunt dat er een afweging van alle belangen in het beekdal moet zijn. Om de beleidsbrief 'Water en Bodem sturend' handen en voeten te geven zijn het juist dit soort systemen en locaties die mogelijkheden bieden als het bufferen en vasthouden van water voor droge perioden. Ook vismigratie is tegenwoordig heel goed te regelen en er zijn vele mogelijkheden dat in combinatie te doen met een draaiende

watermolen. Er kunnen ook kosten bespaard worden door de al bestaande watersystemen te verbeteren, in plaats van nieuwe minder duurzame activiteiten te ondernemen, zoals extra grondverzet voor het graven van een watergang tussen de Geleenbeek en de Vloedgraaf, de kap van bomen en het aanleggen van nieuwe kunstwerken op locaties die daar nooit voor zijn gebruikt.

2.7.2 Reactie

Ad 1.

Naar onze mening vindt er inderdaad geen aantasting van het ensemble plaats. In tegenstelling tot wat in de zienswijze wordt gesteld blijft er voldoende water en afvoer in de Geleenbeek om de molen te kunnen laten draaien. Het negatief effect dat op de Poolmolen wordt verwacht is een vermindering van bedrijfsrendement. Dat is iets anders dan het niet meer in werking kunnen hebben van de molen. In hoeverre vermindering van het rendement optreedt en hoe dit gecompenseerd kan worden is afhankelijk van de bedrijfsvoering van de Poolmolen.

Het waterschap heeft en krijgt geen inzage in de bedrijfsvoering van de watermolen. Hierdoor is het niet mogelijk om af te stemmen welke compenserende maatregelen wenselijk zijn.

Ad 2.

Naar aanleiding van de zienswijze heeft het waterschap een cultuurhistorisch onderzoek laten uitvoeren. Het doel van dit onderzoek was om te leren van het verleden en te bezien of er mogelijkheden zijn om de vismigratie vanuit die historische basis vorm te geven. Met andere woorden: waarom was vismigratie in het verleden (voor 1900) minder een probleem en welke mogelijkheden had de vis in het verleden om te migreren en is dat in het heden nog toepasbaar te maken?

Het rapport geeft aan dat er in het verleden mogelijk een aantal opties waren voor vismigratie. De principes achter deze opties kunnen heden ten dage nog steeds worden toegepast. Vismigratie langs de Geleenbeek (optie 1) lijkt vanuit cultuurhistorisch perspectief de voorkeur te hebben. Voor de afweging of deze optie al dan niet wordt uitgevoerd, is van belang wat voor effecten de optie in ecologische maar ook juridische en financiële zin heeft. Om de consequentie van de vismigratie route langs de Geleenbeek in juridische en financiële zin te kunnen duiden heeft het waterschap daarom een kostenraming op laten stellen. Hieruit blijkt dat de kosten voor vismigratie langs de Geleenbeek veel hoger zijn dan voor vismigratie langs de Vloedgraaf (bijlage 7). Daarnaast is de verwachting dat gronden die nodig zijn voor vismigratie langs de Geleenbeek, niet op minnelijke wijze verworven kunnen worden terwijl bij optie 2 de grond al in eigendom is. Dit maakt dat het uitvoeren van deze optie niet haalbaar is.

Voor wat betreft de stelling dat in het ontwerp projectplan direct wordt gesproken van de mogelijkheid van schadevergoeding vanuit de verordening nadeelcompensatie merken wij nog het volgende op. Het waterschap ervaart vanuit de kant van de Poolmolen tot op heden geen medewerking om het gesprek te voeren over mitigerende of compenserende maatregelen. Het is tot op heden niet mogelijk gebleken om er minnelijk uit te komen. Dan resteert er voor de Poolmolen geen andere mogelijkheid dan een verzoek om nadeelcompensatie in te dienen. Wij moeten in een projectplan de te treffen voorzieningen, gericht op het ongedaan maken of beperken van de nadelige gevolgen van de uitvoering van het werk beschrijven. Om die reden is dan ook (gelet op het vorenstaande) de verwijzing opgenomen naar de mogelijkheid om een verzoek om nadeelcompensatie in te dienen. Het heeft echter de voorkeur om er op een minnelijke wijze uit te komen, hier blijft het waterschap zich voor inzetten ook na vaststelling van het projectplan.

Ad 3.

Waarom het projectplan van het waterschap onvolledig en onduidelijk is wordt niet gemotiveerd.

Over het aspect cultuurhistorie is ingegaan in de bovenstaande reactie.

Het effect van de maatregelen op het functioneren van de Poolmolen is niet met zekerheid te zeggen omdat niet duidelijk is hoe de molen functioneert.

Ad 4.

Zie onder 2.1.2, ad. 5.

Ad 5.

Er heeft een belangenafweging plaatsgevonden in het ontwerp-projectplan (pagina 12 t/m 14). Naar aanleiding van deze zienswijze vinden wij het van belang om deze nader toe te lichten.

Ondanks dat we niet weten of en zo ja, in welke mate, het functioneren van de molen wordt beïnvloed, heeft het waterschap een cultuurhistorisch onderzoek laten uitvoeren. De hoop was dat dit onderzoek nieuwe inzichten zou bieden voor vismigratie die mogelijk minder ingrijpend is voor het functioneren van de Poolmolen. Het onderzoek heeft aangetoond dat er compenserende maatregelen mogelijk zijn. Om te bepalen of en zo ja, in welke mate, maatregelen doeltreffend zijn is samenwerking met [belanghebbende] nodig. Tot op heden is het niet gelukt om hier het gesprek over te voeren. De suggestie dat er mogelijkheden zijn om water vast te houden/te bufferen en dat kosten bespaard kunnen worden door de bestaande systemen aan te passen herkennen we niet. Het inrichten van de Geleenbeek als migratieroute en verblijfsgebied is fors duurder dan het gebruik maken van de Vloedgraaf. Zie ook bijlage 7. Daarnaast is er nog steeds een vergelijkbare hoeveelheid water nodig voor een werkende vistrap wat ten koste gaat van het debiet naar de molen.

De keuze voor vismigratie via de Vloedgraaf is hoofdzakelijk gebaseerd op wat het beste is voor de vis. Bijkomend voordeel is dat bij vismigratie via de Vloedgraaf juist minder grondverzet/kosten etc. gemaakt hoeven te worden. Daarnaast is in onze optiek geen sprake van aantasting van het monument. De bedrijfsvoering en het rendement worden anders respectievelijk minder, maar de molen kan blijven draaien en daarmee in werking blijven.

Het bergen en vasthouden van water in dit systeem van de Geleenbeek is niet aan de orde. Wij lichten dit toe:

Vasthouden: enerzijds omdat de Geleenbeek hoofdzakelijk kunstmatig gevoed wordt door effluentlozing van de zuivering en dus een constante afvoer heeft, anderzijds omdat met vasthouden wordt bedoeld dat het grondwaterpakket wordt aangevuld. In dit geval zou er minder water beschikbaar zijn voor de Poolmolen.

Bergen: de piekafvoeren van de Geleenbeek worden via de Vloedgraaf afgevoerd. Dit deel van de Geleenbeek heeft geen bergende functie.

2.7.3 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een wijziging van ons standpunt of tot wijziging van het projectplan.

- Het rapport van Raap wordt als bijlage toegevoegd (bijlage 8).
- Conclusie 1.2. toevoegen dat een bijkomend voordeel is dat vismigratie in het stroomgebied van de Rode beek niet onmogelijk wordt.
- In de motivering van het projectplan is explicieter aandacht besteed aan cultureel erfgoed.
- Het waterschap heeft een financiële raming laten opstellen om het verschil tussen de twee varianten te duiden (bijlage 7). Dit heeft niet geleid tot een andere conclusie.

2.8 Reclamant 8

2.8.1 Zienswijze

Door de aanleg van een vistrap in de stroom van de Vloedgraaf zal een beduidende hoeveelheid water aan de Geleenbeek worden onttrokken. Aangezien door het regelmatig stuwen van de Poolmolen er wisselingen van waterniveau ontstaat, is het water geregeld heel toegankelijk voor de fauna langs deze beekstroom.

Bovendien komt dit de biodiversiteit in de zin van soortenrijkdom van oevervegetatie zeer ten goede. Het verzoek aan het waterschap is dan ook om alternatieven aan te dragen dan wel daar nader onderzoek naar te doen.

Tot nader order verzoekt reclamant 8 het waterschap haar voornemens op te schorten tot dat uit onderzoek is gebleken of er alternatieven mogelijk zijn om haar doelstelling in deze te bereiken.

2.8.2 Reactie

Het stuwregime van de Poolmolen wordt niet met de aanleg van de vispassage gewijzigd. Het principe van het benutten van het stuwpand om te malen blijft gelijk. Daarmee blijft de fluctuatie in waterniveau aanwezig. De benodigde tijd voor het vullen van het stuwpand zal wel toenemen. Uiteraard is dit mede afhankelijk van de daadwerkelijke afvoer van de Geleenbeek en het gebruik van de molen. Naar onze mening is er voor de toegankelijkheid van de fauna en voor de biodiversiteit dus geen sprake van een (nadelig) effect.

2.8.3 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een wijziging van ons standpunt of tot wijziging van het projectplan.